

Srečanje z ljudmi, ki so doživeli skopsko tragedijo

Zgodbe iz ruševin

Nihče izmed tistih, ki so minuli petek doživeli »skopsko jutro groze«, ko je katastrofalni potres uničil tričetr makedonske prestolnice, svojih vtisov ne pripoveduje lahko. Misli na številne žrtve, ki so jih videli in jim niso mogli pomagati, so jih napravile molčeče. Obzirno smo od prič velike nesreče kljub temu uspeli zvedeti nekaj zgodb, ki naj ostanejo kot dokument dogajanja okrog ene največjih elementarnih nezgod pri nas.

»Ne vem, kakšna moč mi je bila dana, da sem odprl zaklenjena vrata.«

Uslužbenec JLA Dobrislav LABAN je 13 let srečno živel v makedonskem glavnem mestu, od petka pa njegovega stanovanja v Skopski ulici 7 ni več — uničil ga je potres. Pripoveduje, da je nekaj dni pred »črnim petkom« z ženo in tremi otroki službeno odpotoval v Niš, vendar se je v četrtek sam spet službeno vrnil v Skopje. »Ceprav sem bil partizan in sem v vojni doživel marsikaj hudega, sem se neverjetno ustrašil, ko me je zbu-

dilo strašno ropotanje. Nisem vedel, kaj se dogaja. Skočil sem skozi vrata, zgrabil sedovega dečka, ki mi je priteknel nasproti in po stopnicah z njim pod pazduho šlil v prtiličje. Še sedaj ne vem, kakšna moč mi je bila dana v tistem trenutku; vem le, da sem z otrokom kar padel skozi dvakrat zaklenjena vhodna vrata... Zunaj naju je zajelo toliko prahu, da nisva videla ped pred sabo. V bližini se je zrušil dom JLA. Ko se je prah po-

legel, je bilo okoli mene na tisoče paničnih ljudi. Začeli smo grebsti po ruševinah. Jaz sem izvlekel lažje ranjeno sosedo in nekega dečka iz naše hiše, ki pa je imel zdrobljeno glavo...«

Dobrislav je bil na robu živčnega zloma, tako kot mnogi okoli njega. Pomislil je na ženo in otroke, zato v porušenem Skopju ni zdržal več kot nekaj ur. Ko ga je žena v Nišu zagledala živega in zdravega, je izgubila zavest, potem pa so od sreče in nesreče zajokali...

Kje je Liljana...?

Drugi Skopjanec, ki smo ga te dni srečali v Kranju, je Nikola PANOVSKI, podpolkovnik JLA. Z družino je živel v petem nadstropju lepega stanovanjske-

ga bloka na Trgu svobode, vendar v petek zjutraj v njegovem stanovanju ni bilo nikogar, razen morda 19-letne ženinine sestre Liljane, o kateri trenutno ne vedo še ničesar...

»17 družin je živeło v našem bloku, kot bi slutili nesrečo, pa so bile v petek doma samo tri izmed njih. Jaz sem bil tedaj službeno v Nišu, žena z otrokoma pa na počitnicah ob Dojranskem jezeru. Ker bi se morali dva dni pred potresom vrniti domov hči in ženina sestra, sem — ko sem zvedel za nesrečo — na vrat na nos odpotoval v Skopje, kamor sem prišel okrog 11. ure. Čeprav so mi hoteli preprečiti, sem se po napol porušenih stopnicah pognal v stanovanje, vendar v njem ni bilo nikogar, ne spominjam pa se

(Nadalj. na 2. strani)

Mladi Oldhamci pripovedujejo

»Kot tujca, ki ne zna več kot nekaj besed vašega jezika, me je v Kranju najbolj presenetila ljubeznivost in uslužnost vseh Kranjčanov do nas. Kadarkoli sem bil v zadregi, npr. v trgovinah, so mi vaši ljudje vedno radi pomagali. Potovanja po vaši deželi in izleti v hribe so mi vtisnili v spomin podobo lepote in veličast-

nosti Jugoslavije, ki ne bo nikoli zbledela!«
ALAN POULTER, vodja fantov v oldhamski skupini

»Od vsega, s čimer sem se srečala med bivanjem v Kranju, mislim, da je naredila name največji vtis gostoljubnost kranjske mladine, ki jo je izkazovala naši skupini. Nič manj pa nisem bila na-

vdušena nad lepoto pokrajine. Vse naokrog hribi, pokriti z gozdovi — to je razveseljujoč pogled za nekoga, ki živi v angleškem industrijskem mestu, kakršno je Oldham. Obliski tovarni muzejev in krajev nepopisne lepote... za nas so bile to najprijetnejše počitnice!«

JEAN FIELDEN, »prva-kinja« deklet v oldhamski skupini

»Denise« odkriva nepoznana življenja

Skrivnostna pečina in zamisel

o »Denise«

Jacques-Yves Cousteau, konstruktor moderne potapljaške naprave »Denise«, je takole pripovedoval o njenem nastanku: »Zamislil o »Denise« se mi je porodila v Rdečem morju. Leta 1952 sem ob nekem potapljanju vzdolž morske čeri Shab Suleim začutil potrebo po majhni raziskovalni napravi, s katero bi se lahko potopil v morske globine. Takrat sem bil v skafandru. V globini 65 metrov sem zagledal misteriozno pečino — toda že je nisem več videl, ker smo prišli v območje neke pijanosti; ki jo doživlja vsak potapljač pri tej globini. V ustih sem začutil kovinski okus, ki je povzročal določene privide in zaradi katerega sem izgubil kontrolo nad samim seboj.

Ko sem se vrnil na površino, sem sklenil, da se bom ves posvetil gradnji naprave, ki mi bo omogočila raziskati to skrivnostno pečino. Sklep sem držal. Po sedmih letih dela, leta 1959, sem »Denise«, to novo raziskovalno napravo, prvič preizkusil v Porto Ricu. Od takrat pa do danes je opravila že 95 dolgih poti pod morsko globino.

Zaradi varnosti ostanejo pod vodo samo 4 ure

»Denise« skriva v sebi mnogo pridobitev moderne potapljaške tehnike. Obod je iz plastične mase, pod njim pa se skrivajo številne zelo zamotane naprave, ki omogočajo »Denise« najrazličnejša raziskovanja. Prav svoji majhnosti se ima zahvaliti, da se lahko spusti na področja, ki jih še ni videlo človeško

(Nadalj. na 4. strani)

DOBRIŠLAV LABAN

NIKOLA PANOVSKI

ANGELA LIKAR s sinom

Zgodbe iz ruševin

(Nadaljev. s 1. strani)
dobro, kakšno je bilo stanovanje. Kasneje sem zvedel, da hčerke do tedaj še ni bilo v Skopje, medtem ko mi usoda ženine sestre Liljane še ni znana. Tekel sem k njeni prijateljici, kjer bi lahko prenočila, toda to njeno prijateljico so našli mrtvo...

Ves dan in vso noč sem potem pomagal reševati iz ruševin našega in sosednjih blokov. Našli smo brata mojega komandanta, ki pa je v zasliani bolnišnici umrl; rešili pa smo ženo nekega inženirja, ki sedaj v Braziliji gradi naše veleposlanstvo, in tri njune otroke. 23 žrtve so pokopale ruševine osnovne šole »Goce Delčeva« v našem stanovanjskem naselju; tam nam je uspelo rešiti le neko ženo in njenega moža.

Za las so ušli smrti

Jeseniška rojakinja Angela LJKAR je v Skopje odšla 1956. leta, ker je bil njen mož tam zaposlen kot vojni pilot. Z možem in 6-letnim sinkom so stanovali v četrtem nadstropju 7-nadstropnega bloka. Ker je mož

Peti brodolom je bil usoden

Star je bil 37 let. V Archonu so bili prepričani, da se bo vrnil 14. julija, ker je nekoč dejal: »Nesreča ne bo trajala večno, jaz pa sem potrpečljiv.« Mislil je, da mu bosta to pot morje in vreme bolj naklonjena.

Jadrati čisto sam po brezmejnem oceanu je bila vrtolomna stvar. Na tako pot se je podal letos marca človek, ki je bil včasih padavec v Indokini, nato lovec na divje zveri v Afriki, pred šestimi leti pa je pričel svojo tvegano in nevarno kariero kot pomorščak — avanturist. Življenjega ga je strašno razočaralo, čutil je, da je morje njegov edini prijatelj. Nekoč je pisal svojemu prijatelju: »Moj veliki bridkosti je ime Babette. V njo ne upam več. Nobenih upanj nimam več.« Odločil se je, da bo svojo bolečino zaupal morju, zato se je letos 31. marca odpravil na dolgo in nevarno pot po Atlantiku. To je bila že njegova peta avantura. Štirikrat je doživel strašne nevihte na odprtem morju, vendar se je vselej vr-

Agadir, Iran, Skopje... S svojimi geofoni neumorno prisluškujejo v ruševine. Morda bodo še zaslišali slabotno dihanje srca...

službo pričeval že ob 5. uri, jih prvi potresni sunek ni zalotil v postelji.

Ko se je pričel hrum, smo vsi stekli na cesto in za las ušli smrti, ker je drugi, močnejši sunek naš stanovanjski blok porušil. Tavalil smo od ruševin do ruševin in sama ne vem, kako smo preživeli dan groze. Ko so moža mobilizirali v reševalno ekipo, sem bila z njim na letališču. Tam naju je s sinom prevzel pilot, ki je stalno vozil v Cerklje pri Brezicah, od koder sta naju dva Mariborčana z avtom odpeljala v Maribor, nama oskrbeli hrano in prenočili v hotelu, naslednji dan pa izročila 10 tisoč dinarjev za potovanje do Jesenic.

nil. Peta pa je bila zanj usodna. Ribiči so ga videli ob obali Azorov, kako je izginil v pobesnelem morju, ne da bi mu mogel kdo pomagati. To je bilo 7. junija. Nikoli več se ne bo vrnil v Pointe à Pitre, kjer je dvignil sidro.

Visoko, izbočeno čelo. Dvoje vrtlih oči gori v strastni ljubezni do morja. Zivahne kretnje, prijeten glas. Tak je bil René Lescombe. Štirje brodolomi mu niso vzeli poguma, da jim ne bi vedno znova želel kljubovati. Bil je prepričan, da se morja ni treba nikoli bati. Kljub temu ga je morje izdalo. Bil je samotar, živel je samo za svoje ladje, ki jih je sam izdeloval. Poslednje potovanje je bilo samo priprava na še veliko težjo in nevarnejšo ekspedicio; sanjal je, da bi objadral rt Horn na Islandu. Vendar — ta želja se mu ne bo nikoli uresničila. Grška tovorna ladja »North Princess« in neka sovjetska ladja sta bili zadnji, ki sta videli silhueto Lescombejeve ladje, ki je plula po Atlantiku.

Nekaj kratkih zanimivosti

Nebotičniki v polarnem pasu

Sovjetski inženirji in tehniki izdelujejo načrt Noriljska, velikega sibirskega rudarskega mesta, ki je 300 kilometrov severno od polarnega kroga. To novo naselje bo sprejelo okoli 14.000 prebivalcev. Zgradbe imajo tudi do 11 nadstropij in so prve tako visoke konstrukcije v polarnem krogu.

Vrt v hiši tudi pozimi

Neka japonska tovarna je poslala te dni na tržišče »zimске vrtove«, ki omogočajo gospodinjam, da tudi pozimi gojijo cvetje, paradiznik in drugo zelenjavo. Ti miniaturni »zimski vrtovi so težki največ 1600 g, široki pa so 40 cm. Na tržišču veljajo 10.000 dinarjev. Vsak »zimski vrt« je oskrbovan z električnim tokom, ki vzdržuje stalno temperaturo dvajsetih stopinj Celzija.

Za varnost v cestnem prometu

Stavilo avtomobilskih nesreč v Angliji, kakor tudi v večini drugih držav, stalno narašča. Izdali so zelo stroge ukrepe, ki med drugim določajo tudi odvzem vozniškega dovoljenja za malo večji prekršek prometnih predpisov.

TRANZITOSRSKI TELEVIZORJI

Videti je, da Japonci ne mirujejo na nobenem področju tehnike in se povsod vztrajno prebijajo na vrh. Tako na primer že nekaj časa serijsko izdelujejo majhne prenosne televizijske sprejemnike, ki tehtajo le 3 kilograme in pol ter jih lahko napajamo iz omrežja ali baterij. Aparat meri 19, x 10,5 x 18,5 cm in ima 13 centimetrski ekran. Kljub temu, da so majhni, taki televizorji niso preveč poceni.

NOVOST ZA TURISTE

Neki razstavljaivec je prikazal na letošnjem kamping sejmu na dunajski razstavi majhen električni »meh«, ki lahko v nekaj minutah napolni še tako velik gumijast čoln, da o blazinah sploh ne govorimo. Naprava lahko črpa energijo iz vsakega avtomobilskega akumulatorja.

Dovoljenje odvzamejo samo za določeno dobo. Po nedavno objavljenih podatkih je bilo v letu 1962 odvzetih skupno 648 voznških dovoljenj.

Plavajoča univerza

Potniška ladja »Sedem morij« je zasidrana v newyorškem pristanišču in čaka, da se bodo na njej končale priprave, da bo lahko prevzela funkcijo »plavajoče univerze«. V oktobru bo ta ladja sprejela na krov 500 študentov in 35 profesorjev, ki bodo šli na pot okoli sveta. Med plovbo bodo na ladji redna predavanja, bivanje v pristaniščih pa bodo izkoristili za razgovore s krajevnimi predstavniki. Z njimi bodo razpravljali o življenju v tistih mestih in državah, razen tega pa še o temah, ki jih bodo zanimali.

Najprej streha in šele nato temelj

V Coventryju so pričeli graditi poslopje po novem načinu britanskega inženirja Adlera. Najprej so zgradili streho, nato pa nadstropja, od najvišjih do najnižjih. Streho in vsako nadaljnje nadstropje je zgradilo 40 orjaških hidravličnih dvigal. Gradnja poslopja po tem načinu traja tri dni. Gradnjo vodi inženir, ki je nameščen v posebni kabini.

Rekli so ...

Zenski, ki ima vse, kar želi, manjka tisto, kar bi lahko še želela.

Noel Howard

Na tem svetu se ne dogaja ničesar novega. Govori se vedno o istih starih stvarih, samo s to razliko, da jih doživljajo vedno novi ljudje.

William Saroyan

Ko je človeku 18 let, ima na jeziku samo besedo »jaz«. Kasneje vedno raje uporablja besedo »ti« in nato »mi«.

George Duhamel

Sreča v zakonu je odvisna tudi od tistih besed, ki jih drugemu nikoli ne rečemo.

Madelaine Vivier

Ce bi se ženske oblačile samo zato, da bi ugajale svojim možem, potem bi morale nositi obleke starejšega datuma.

Thornton Wilder

Album družinskih fotografij je privatna zgodovina sveta v slikah.

Bernard Buffet

Človek vedno išče vzrok svoje nesreče, a je ne more najti, čeprav v vsaki hiši visi ogledalo.

André Cayatte

Možje se danes zelo radi zbirajo v kuhinjah, ker je to edino mesto, kjer se lahko skrivajo pred svojimi ženami.

Bob Hope

Kdor ne prenese tujih dokazov, ni prepričan niti v svoje lastne.

Edgar For

Največja prednost človekovih uspehov je v tem, da mu ni treba več poslušati dobrih nasvetov svojih znancev.

Heinz Pühmann

Največji dokaz zakonske harmonije je obojestranska tišina v kritičnem trenutku.

Pearl S. Buck

Ljubezen izrine iz glave vse misli in jih nadomesti z eno samo. Uboga žrtev pa misli, da se je na ta način še obogatila.

Curd Jürgens

Na svetu obstajajo bremenja, ki nam lažjajo življenje — na primer: ženske.

Maurice Chevalier

Novinarji in fotoreporterji pišejo kroniko Skopja, reševalne ekipe pa požrtvovalno rešujejo preživelce in mrtve iz ruševin

se je drugače. Vojak, ki se je tesno približal obema dekletoma, ki sta stisnjeni ležali skupaj pod skladi kamenja, je nenadoma zaslišal slabotno šepetanje. Prislutil je. Ljilja je z zadnjimi močmi tiho rekla Ljubici: »Poljubi očka namesto mene. Jaz bom umrla.« Takoj za tem so ju potegnili ven. Bili pa so še globlje pretreseni, ko so videli, da so bili prepozni. Ljilja ne bo nikoli več poljubljala svojega dragega očeta. Celo takrat, ko sta si s smrtjo gledali iz oči v oči, ni pozabila svojih dragih. Tudi Ljubica ne bo mogla izpolniti obljube, ki jo je dala v poslednjem trenutku svoji sestri. Polne štiri ure so se zdravniki borili za njeno življenje. Vse je bilo zaman. Pobesnena narava je zahtevala še eno žrtev. Očeta bo v imenu Ljilje in Ljubice poljubil njun rešitelj...

Nikoli več ji ne bo skuhala kave

V sobi bolnice v Vranju leži 83-letna starica. Ne prestando je v globoki nezavesti, le včasih se za trenutek zdravi. Pogleda okrog sebe, njen pogled je zameglen, zdi se, da ničesar ne opazi. Misli, da je sama. Pritožuje se nad svojo hčerko, ker ji ne prinese kave v posteljo, tako kot je bila vedno vajena. Bolničarka grabi za roko in nenehoma izgovarja imena svojih otrok, pripoveduje drobne stvari iz svojega življenja, nato pa zopet omahne v globoko nezavest. Starica je po dolgih letih prišla iz daljne Bolgarije, da bi obiskala svojo hčer in dva sinova. Sedaj ne ve nič več o njih in verjetno

Vrsta tragedij v še večji tragediji

Najdragocenejše, kar hranimo globoko v sebi, so spomini. Pestra je njih dolga vrsta in svetlejši so odrinili bolj mračne daleč v ozadje, da komaj še vemo zanje. Kot knjiga so, ki nam pripoveduje o življenju.

Knjiga spominov! Vedno nam je pri roki, često prebramo strani v njej in se tiho smehljamo predse. V tej knjigi so strani, ki blede in postajajo nejasne in nečitljive, druge pa so, ki jih ne bomo pozabili.

Spomin, ki ne bo nikoli zbledel

Zadnja stran knjige spominov je odprta pred menoj. Črna je, tako črna, kot je žalost v naših srcih, ki le nerada obroblija strani v tej prečudoviti knjigi s črno barvo. Veliko je napisanega na tej zadnji strani. Zmanjkuje mi besed, stran je polna, solze me dušijo... Misli mi uhajajo daleč prek nižin, strmih vrhov, prek siromašnih in bogatih pokrajin. In kje je konec? Misli se mi vedno znova vračajo med ruševine sončnega mesta ob Vardarju, med zidove, ki goli nemo štrlijo kvišku. Zdi se, kot da so sredi največjega življenjskega poleta onemeli v strašnem kriku groze. Nemo pro-

sijo pomoči. Pomoči, ki naj bi rešila nedolžne žrtve pod njimi. Sami pa ne morejo storiti prav ničesar. Pod njimi ni več živih. Samo čriček se je kdove kako znašel na porušenem balkonu, kjer nemorno nadaljuje svojo simfonijo.

Vse je odvisno od sreče

Lepo mesto ob Vardarju je zgubilo svojo pravo podobo. Goli stebri, prazni balkoni, kupi ruševin — vse to priča o strašni orgiji narave, ki je divjala po skopskih ulicah. Sledovi rušenja še vedno z nezmanjšano silo zaposlujejo zavest kakor strašne sanje, ki jim ne verjamemo in ki bi se jih želeli čim prej znebiti. Ljudje tavajo

okrog svojih domov, ki jih ni več, z golimi rokami kopnjami. Sami pa ne morejo ljejo med ruševinami, da bi morda v prahu in kamenju zagledali znan obraz. Vendar se največkrat mučijo zaman. Ljubljenih ljudi ni več. Jok. Kriki groze, ko povlečejo iz ruševin mrtvega očeta, sina, starega očeta... Le tu in tam vidiš ljudi, ki se srečni objemajo in poljubljajo, ker jih ni zadela podobna usoda... Vse je odvisno od sreče! Vedno je v takih primerih vse odvisno od sreče...

Mlada Ljiljana Tunguz je srečna. Njo je obvarovalo samo golo naključje. Njen mož je bil na odsluženju vojaškega roka v Skopju. Ljiljana je želela videti svojega moža, zato je dan pred nepozabno nesrečo nič hudega slutela v Skopje.

Kako naj bi tudi slutila? — Mar so vsi tisti nesrečniki, ki ležijo v bolnicah, na pokopališčih, pod ruševinami, slutili, kaj jih čaka drugi dan? Ljiljana je vztrajala, da bo spala v hotelu »Makedonija«. Sele po dolgem dopovedovanju, da so vsi prostori zasedeni, je klonila. — Spala je nekje drugje. Vsekakor na mnogo varnejšem mestu, ker bi bila tudi ona danes ena izmed tistih, ki jim ne bi bilo moč gati.

»Poljubi očka namesto mene! Jaz bom umrla«

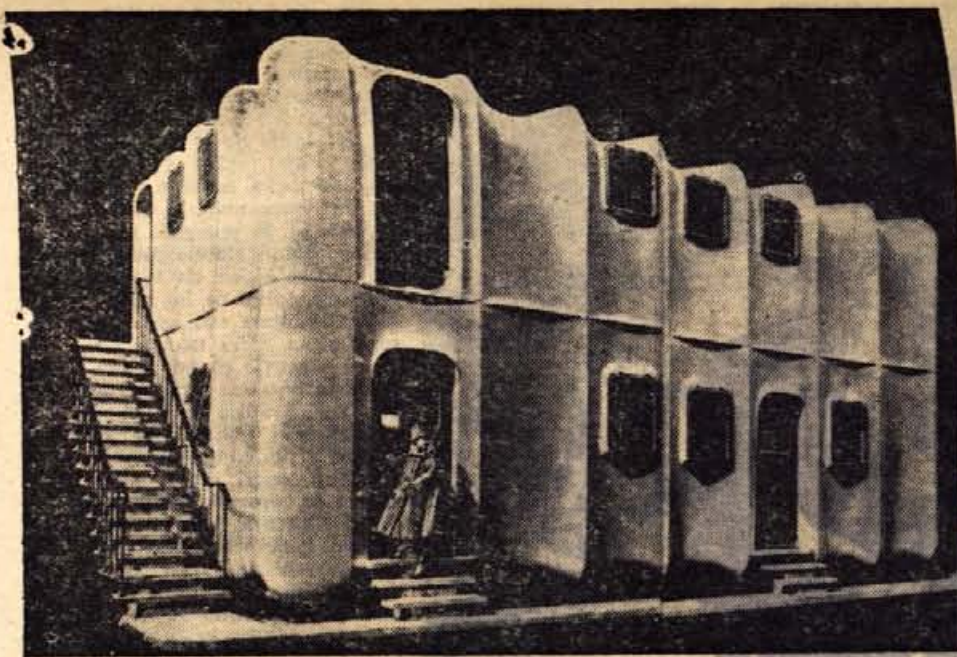
V neki hiši, v Ulici JNA, se je odigravala pretresljiva drama. Ekipa reševalcev, ki je pomagala dekletoma, tega prizora ne bo nikoli mogla pozabiti. Sredi noči so se prebili do Ljubice in Ljilje Georgijevski. Se malo in rešeni bosta, so si mislili. Zgodilo pa

tudi nikoli ne bo izvedela krute resnice.

Poleg te starke leži v isti sobi Blagorodna Petrova Dimitrova, mlada inženirka, ki je pred 19 dnevi darovala Skopju novo življenje. Bila je priča, kako je kamnit blok pokopal pod seboj njenega moža, znanega inženirja, ko je s starejšim sinom bežal skozi vrata. Od njenih je ostala živa le še teta. Ko so Blagorodni operirali glavo in ko je prišla k zavesti, je neprenehoma ponavljala imena svojih otrok in moža. Teta sedi ob njenem zgledu in ji dopoveduje, da so vsi njeni živi in nepoškodovani. Toda mlada žena ji ne verjame. Ve, da je to nemogoče.

Hrano so ji pošiljali po cevi

Hotel »Makedonija«, močna zgradba v srcu Skopja, je danes samo še kup kamnitih skladov in (Nadaljevanje na 11. strani)

Hiša iz bakelita

V Birminghamu so zgradili prvo hišo iz gradbenega materiala, ki ga imenujejo kar »sendvič iz plastičnih mas«. Dve zunanji plasti sta iz posebne vrste poliestra. Med njima je komaj dva centimetra debela plast bakelitne pene. Ves ta »sendvič« je debel le 2 cm in pol, od toplote in mraza pa izolira prav tako dobro, kakor 28 cm debela stena iz votle opeke.

Prvo vprašanje, ki se nam ob tem podatku vsiljuje, je, kolikšna je trdnost te hiše, ki ima tako tanke zidove. Problem je arhitekt rešil tako, da je predvidel vbočene in izbočene dele sten, s čimer je dosegel potrebno trdnost. S tem načinom oblikovanja je dosegel še to, da je mogoče vsak del posebej izdelati in nato na zelo enostaven način spojiti, pri čemer odpadejo vse stare in dolgotrajne metode gradnje. Kakor pri vsakem sodobnem objektu nosijo tudi tu glavno breme jekleni nosilci. Vmesne stene, ki ne nosijo nobene teže so iz umetnih mas.

Gradnja takega objekta je neverjetno enostavna, saj hišo lahko zgradijo monterji v nekaj urah. Transport

sestavnih delov je zaradi majhne teže zelo poceni. Dole spajajo s posebnimi vijaki in zagostami oziroma jih pritrdijo na jeklene nosilce. Spranje prilepijo s posebnim trakom, na katerem je debela plast lepljivega materiala. Hiša v Birminghamu je 11 m in pol dolga, 7 m široka in nekaj manj kot 6 metrov visoka. Če bi bila zgrajena iz opeke, bi tehtala okoli 84 ton, nasprotno pa hiša iz bakelita

tehta le 15 ton, vključno z jeklenimi nosilci in lesenim tlorajem. Zaradi manjše teže odpadejo med drugim tudi veliki izdatki za temelje. Potreben je le manjši betonski obod, v katerega se pritrdijo jeklene cevi. Okoli 60 cm nad zemljo leži betonska plošča, ki je obložena s plastičnimi ploščicami, ki so obenem že tla pritličja. V celoti pa je hiša videti kakor grelec centralne kurjave z okni in vrati.

ZANIMIVOSTI

NAJSVETLEJŠA ŽARNICA

V laboratorijih General Electric so izdelali žarnico z izredno svetlobo, za katero menijo, da je trikrat močnejša od sonca. Zanimivo je, da ni ta žarnica nič večja od navadnih, po svetlobni moči pa odtehta 3000 navadnih 75-watnih. Žarnica je dolga 11,43 cm, v premeru pa meri 9 cm. Njena svetloba doseže pri 5000 W 275.000 lumnov.

FOTOGRAFIRANJE IZ ZRAKA BREZ LETALA

Tako fotografiranje z višine 30 metrov omogoča majhen tovorni avto, na katerega je v vodoravni legi položena 5 m dolga cev. Ko pripelje avto do zaželenega prostora, dvigne cev v navpično smer in iz nje se druga za drugo prikaže še pet enako dolgih cevi. Na koncu zadnje, najtanjše je fotografski aparat, ki ga je mogoče od spodaj uravnavati s pomočjo zrcalnega sistema. Kamera pošilja s 30 metrov visokega teleskopskega jambora fotografije s hitrostjo 70 km na uro in dela avtomatično.

MLEKO brez kravje pomoči

Tovarniška izdelava mlek neposredno iz rastlin

V našem civiliziranem stoletju, ko postaja Zemlja tako majhna, da jo je mogoče obleteti v piclih dveh urah, poznamo še vedno dvoje vrst ljudi, izmed katerih manjši del ne ve, kaj je lakota, drugi, večji, pa ne, kaj pomeni imeti preveč hrane. V nekaterih zahodnih državah se ukvarjajo s problemom presežkov v kmetijski proizvodnji, medtem pa je nič manj kot dve tretjini človeštva podhranjenega. V Severni Ameriki zaužije na primer posameznik dnevno 66 g živalskih beljakovin, na Daljnem vzhodu pa iščejo primerne rešitve za zagotovitev desetine od tega, to je približno 7 gramov na osebo dnevno.

Zakaj umetno mleko

Beljakovine so ene izmed najvažnejših sestavin v človeški prehrani in mleko je živilo, ki je prav zaradi tega izrednega pomena. Če bo torej uspelo, da bodo začeli umetno mleko iz trave, zelenih listov in tudi iz plevela pridobivati v velikih količinah brez dolgotrajnih in dragih ovinkov, bo to izrednega pomena za preskrbo z beljakovinami za ves svet. Neposredno pridobivanje mleka iz rastlin bo zlasti pomembno za tiste države, kjer je oteženo in drago gojenje goveda, ovac, koz itd. Zato ni nič čudno, če se Indija zelo zanima za angleške raziskave, ki vzbujajo mnogo upanja.

Plevel res ni draga surovina

Doktor Frank Wokes, 72-letni kemik, živilski strokovnjak in vodja raziskav na rastlinskem področju v Garstonu pri Watfordu, to je nedaleč od Londona, meni, da bodo s tako predelavo

tistih rastlin, ki so bile do sedaj neizkoriščene, znatno pa pomagali tistim državam, ki z dosedanjim načinom predelave rastlin ne morejo kriti lastnih potreb. »Seveda nikakor nismo tako daleč, da bi s sveta odpravili podhranjenost,« meni dr. Wokes, ki obogatili prehrano, predvsem skupaj s svojo ženo že od mladosti dela na tem področju.

Svetovni patent za pridobivanje rastlinskih beljakovin pripada dvema britanskima postopkoma. Prvega so razvili v državnem kmetijsko-raziskovalnem zavodu, drugega pa preizkušajo pri nekem velikem kemičnem podjetju. Oba postopka temeljita v bistvu na istem principu, pri katerem se stene predelanih rastlin raztrgajo, celična vsebina — protoplazma pa se izloči. Protoplazma je mešanica različnih, predvsem beljakovine vsebujočih substanc. Tekočina se z vodo zmeša in segreje, da se izloči protein. Končni izdelek ima lahko obliko moke ali je konserviran kot gosto tekoča snov. Za uporabo na trgu je pripravljen redko tekoč. Ta snov pa še ni uporabna kot mleko in tudi nima takega videza, temveč je primerna le kot primes za kruh, in konzerve.

Ceprav to, kar danes prihaja iz majhne laboratorijske tovarne, res še ni v celoti podobno kravjemu mleku, je najvažnejše delo že opravljeno in ostala prizadevanja so namenjena v to, da znanstveniki uspejo dodati tej tekočini še ostale snovi, ki jih pravo mleko vsebuje. Tako je na primer z vitaminom B12, katerega široki pomen za človeško prehrano so spoznali šele pred kratkim.

Največja barvna fotografija

Neka nemška metalurška tvrdka je v švicarskem mestu Lausanne naročila ogromno barvno fotografijo, ki verjetno nima primere v Evropi. Fotografija je visoka 5,20 m in dolga 19,60 m ter izdelana iz 42 manjših kosov, izmed katerih je vsak posamezni dolg več kot dva metra in pol ter nekoliko manj kot en meter širok. Kosi so tako dobro zlepjeni, da se to le težko opazi. Fotografijo so izdelali valedni dni.

»Denise« odkriva nepoznana življenja

(Nadalj. s 1. strani)

oko. »Denise« meri le 2,80 m v premeru. Hitrost potapljanja ni velika, znaša le 1 km/h; če pa bi imela hitrejši vijak, bi bila veliko manj gibčna.

Ekipa mož — raziskovavcev leži pri svojem delu na blazinah. Skozi line, v katerih so nameščene posebne leče, opazujejo podvodni svet. S seboj imajo magnetofon, ki beleži pri svojem delu na blazinah. Razen tega imajo s seboj tudi

posebno napravo za poslušanje morskih шумov — hidrofona, ki jo lahko spustijo tudi do 100 m globoko. Medtem pa kamera avtomatično snema gibanje živali, ki povzročajo vsakovrstne zvoke. Druga kamera, ki je na desni strani »Denise« je še popolnejša. Ta omogoča snemanje leve strani naprave in dna obenem.

Glavna originalnost »Denise« pa je v tem, da jo nje-nih 6 akumulatorjev, napol-

njenih z oljem, oskrbuje z energijo za pogon, razsvetlitev in za merilne instrumente. Jeklene zračne šobe in vodne črpalke so na zunanji strani in delujejo pod pritiskom, poganja pa jih olje. »Denise« zaradi varnosti nikoli ne ostane dalj kot štiri ure pod vodo, čeprav je njena zmogljivost 24 ur. Ko zmanjkuje zraka, ki je ostal še od takrat, ko so bili na površini, začne počasi dodajati čisti kisik. Zrnca apna pa

posujejo zato, da vpijajo ogljikov dioksid.

Naprava ima tudi neke vrste pinceto, ki je nameščena na zunanji strani in lovi razne živali ter pobira rastline in minerale. V notranjosti so kamere, ki povedo, kdaj in kako se mora dotakniti tal, koliko je še kisika in kakšni so morski tokovi.

Njena naloga je zgraditi pravo raziskovalno naselje na morskem dnu.

PRIJATELJI Z OTOKA

Mladi Oldhamci v Kranju

Mogoče ste jih srečali na kranjskih ulicah, na kopališču ali v trgovini ali morda v restavraciji Park (s steklenico piva ali cockte — za katero pravijo, da je najboljša brezalkoholna pijača, kar jih poznajo — pred seboj)? Mogoče so brcali žogo (nikamor ne grejo brez nje!) poleg vas ob Blejskem jezeru ali se kopali skupaj z vami v Fiesli? Ne vem kje, toda prav gotovo ste jih srečali — skupino fantov in deklet, vedno nasmejanih in dobre volje, ki jih ne bi ločili od naših, če ne bi govorili angleško.

Osemindvajset in dva

Osemindvajset mladih ljudi, štirinajst fantov in štirinajst deklet iz Anglije, iz bratskega mesta Oldhama, je prišlo za dvajset dni v Kranj, da bi se v počitniškem vzdušju spoznali z našo deželo in z našimi ljudmi. V teh treh tednih nam je gospod Watt, izkušen organizator mladine (pravi, da se je kot tak srečal s približno pol milijona mladih!), ki je s svojo ženo (mimogrede — tu sta praznovala svojo srebrno poroko) spremljal to skupino, večkrat dejal: »Če je bil kdaj vaš namen, da naj bi ti mladi ljudje vzljubili vašo deželo in vaše ljudi, ste lahko mirni: uspeli ste. In ker so to mladi ljudje, niste pridobili samo njih, ampak vso njihovo generacijo!« Ob koncu smo mu verjeli — skoraj vsi so šli neradi domov.

Kako tudi ne! Sklenili so mnoga poznanstva in prijateljstva, svojo mlečno belino so zamenjali z lepo zagorelo poltjo — predvsem pa so videli mnogo novega. Ne samo naše naravne lepote, ampak tudi naše tovarne in moderne zgradbe (ki so jim zelo všeč), pa naše muzeje in spomenike preteklosti. Vse so z zanimanjem spremljali in uživali v vsem, čeprav smo jih včasih kar krepko utrudili. Vendar: brez pesmi se niso nikoli vračali domov, v dijaški dom na Zlatem polju, s katerega je tri tedne plapolala angleška zastava ob naši in francoski.

Bili so na sprejemu pri predsedniku občine tov. Martinu Koširju (niso mogli prehvaliti naše občinske zgradbe!) in se po živahnem razgovoru veselo zavrteli ob poskočnih vižah naših polk in valčkov. Srečali so se s skupino mladih Kranjčanov, ki gre letos v Oldham — in plesali z njimi twist. Desetorica se jih je sešla s predstavniki naših mladinskih organizacij in se pogovorila o svojih in naših metodah in problemih.

Ogledali so si »Savo«, obrat 2 (in si s posebnim zanimanjem ogledovali angleške stroje), »Iskro«, kjer se predvsem niso mogli načuditi spretnosti delavk pri sestavljanju najbolj drobnih delcev, in obiskali so »Tekstilindus«, kjer so se počutili kot doma — saj bodisi sami bodisi njihovi starši ali sorodniki delajo ali so delali v tekstilni industriji.

Počitek na kmečkih klopah

Videli so škofjeloški muzej in s posebnim užitek posejli po starih klopah v kmečki hiši, ki je del tega muzeja. Ogledali so si razstavo o Prešernovi brigadi v kranjskem mu-

zeju in muzej NOB v Ljubljani. Bili so tudi v Dragi in v Begunjah, kjer so se dolgo razgovarjali s komandantom partizanske enote, ki je osvobodila Begunje. Begunjski zaporji so jih globoko pretresli in le redki so prišli do zadnje celice.

Kopali so se na Sori (nekdo mi je rekel: »Ze tri ali štiri leta nisem doživel tako sončnega dneva!«), se zapeljali na Krvavec (bilo je oblačno in nismo mogli uživati razgleda, toda za zabavo je poskrbela žičnica, ki se je dvakrat ustavila in smo potem veselo klicali in strašili drug drugega). Z mladinci iz »Iskre« so se nadihalli svežega zraka po plohi na Jezerskem (z lahno meglico prekritega jezera se niso mogli nagledati in eden se je celo kopal v njem — čeprav neprostoovoljno), z mladinci iz »Tekstilindusa« pa so si ogledali Ljubljano (tudi skupščino) in se na koncu spravili v grajski stolp na požirek pijače.

Postavili so tudi enajstorico za nogometno tekmo z Nakelčani in izgubili z 2:4 (toda: po »sprходу« do Nakla), se pomerili s Triglavovim moštvom »trhlih vej« (9:27) in z njihovimi mladinci (16:10). Bili so v kranjskih knjižnicah, na »kresni noči« in v kinu, velikokrat pa v restavraciji Park, kjer je njihov najstarejši fant tudi praznoval svojo polnoletnost — 21. rojstni dan.

Od Planice

Najbolj od vsega pa so jih seveda navdušili celodnevni izleti: prek Jelovice v Bohinj, do slapa Savice, na Bled in v Drago in Begunje — v Kranjsko goro, v Planico in na Vršič (skupaj z mladimi Francozi iz La Clotata) — v Postojnsko jamo, v Koper, Fiesco in na »Formo viyo«. Bili so navdušeni, včasih brez besed. Nekdo mi je rekel: »Ne vem, če vam bomo mi lahko pokazali kaj podobnega, kaj enako čudovitega. Ali bolje: vem, da vam ne bomo mogli.«

Morda res ne, mladi prijatelji z otoka, toda — saj ne prihajamo zato k vam. Obiskali vas bomo zato, da spoznamo vašo deželo in da postanemo še večji prijatelji z vami in z vašimi vrstniki. Kakor čudno zveni, je bilo vendar v naših srcih veselje, ko smo v terek ob slovesu videli solze v vaših očeh: zakaj vedeli smo, da se težko poslavljate zato, ker smo postali prijatelji in ker ste vzljubili našo deželo. Solza, ki jih rodi prijateljstvo med narodi, pa bi se moralo veseliti vse človeštvo. Zato smo obenem z žalostjo in z veseljem v srcu klicali za vašim vlakom: Na svidenje! Na svidenje na vašem otoku, v vašem bratskem mestu — in na svidenje spet v Kranju, v vašem drugem domu. Zakaj prepričani smo, da se boste še kdaj vrnili kot naši stari prijatelji ali pa bodo prišli k nam vaši prijatelji in bomo spet objeti zapeli našo »Mi se imamo radi« in vašo pesem »Auld Lang Syne«!

DUSAN OGRIZEK

Na terasi dijaškega doma — vedno nasmejanih obrazov

Od nog do glave

Prav gotovo se vse zavedamo, da je umivanje nujno potrebno. Vse pa morda le ne vemo, da je suho krtačenje tudi zelo koristno — ne le zdravju, pač pa tudi lepoti. Pospešujemo presnavljanje in krvni obtok ter se borimo proti nečisti, mastni koži.

Na stegnih so zelo pogosto razširjene krvne žilice. Dnevno krtačenje bo pomagalo, krvni obtok se bo pospešil in s tem se bo delno preprečilo neprijetno razširjanje ožilja.

Masirajmo se takole. Začnimo pri stopalu in krtačimo najprej desno nogo z nepretrdo ščetko in nato še levo. Nato s krožnim drgnjenjem masirajmo še stegno, dokler koža rahlo ne pordeči.

Žene se pogosto jezimo, da dobivamo v zrelejših letih vedno večji trebušček. Tudi tu nam krtačenje utegne priskočiti na pomoč. Masirale se bomo s krtačo v velikih krogih, in sicer od desne proti levi strani, tako kot poteka črevo.

Tudi dekolte je potrebno masirati in to od spodaj navzgor, torej proti vratu. Na roke ne pozabite in si jih tudi drgnite v dolgih potegljajih, od prstov proti ramam navzgor.

Zob si ne bomo čistile samo vodoravno, torej z ene strani na drugo, ampak tudi navpično. S tem bomo masirale tudi dlesni, kar je velikega pomena.

Ali vemo?

Ceprav so mnoga pravila lepega vedenja, ki so veljala v starih časih danes smešna in so prešla v pozabljenje, morda le ne bo napak, če se na nekaj načel spomnimo, ki so še danes v veljavi. V restavraciji jemo perutnino le s pomočjo vilice in noža.

Spagete mirno lahko razkosamo z vilico. Ni se nam treba truditi, da bi cele ovijali okoli vilice.

Zensko da moški vedno na svojo desnico, razen, kjer bi predstavljalo to mesto nevarnost, zamenjata.

V prisotnosti tujih ljudi in v javnih prostorih se ne čišimo niti ne šminkajmo.

Nekaj za vas

● **IZSUSENA GORČICA**
Izsušeno gorčico zalijemo z nekaj kapljicami olja, kancem razredčenega kisa in ščepecem sladkorja.

● **KOLAC**
Kolač iz kvasenega testa je posebno rahel, če zmešamo kvas s posnetim mlekom.

● **SIR**
Manjše kose sira zavijemo v vlažno platneno krpo. Trd sir namočimo v presno mleko in ga nato dobro odcedimo. Spet je mehek in nežen.

● **JELENOVA KOŽA**
Jelenovo kožo uporabljamo pri čiščenju avtomobilov, oken itd. Umazane jelenove kože operemo v mlačni raztopini detergenta ali milnice in dobro splaknemo. Zadnji vodi dodamo malo glicerina. Posušimo jih v senci. Suhe jelenove kože zmečamo tako, da jih zmanemo z rokami.

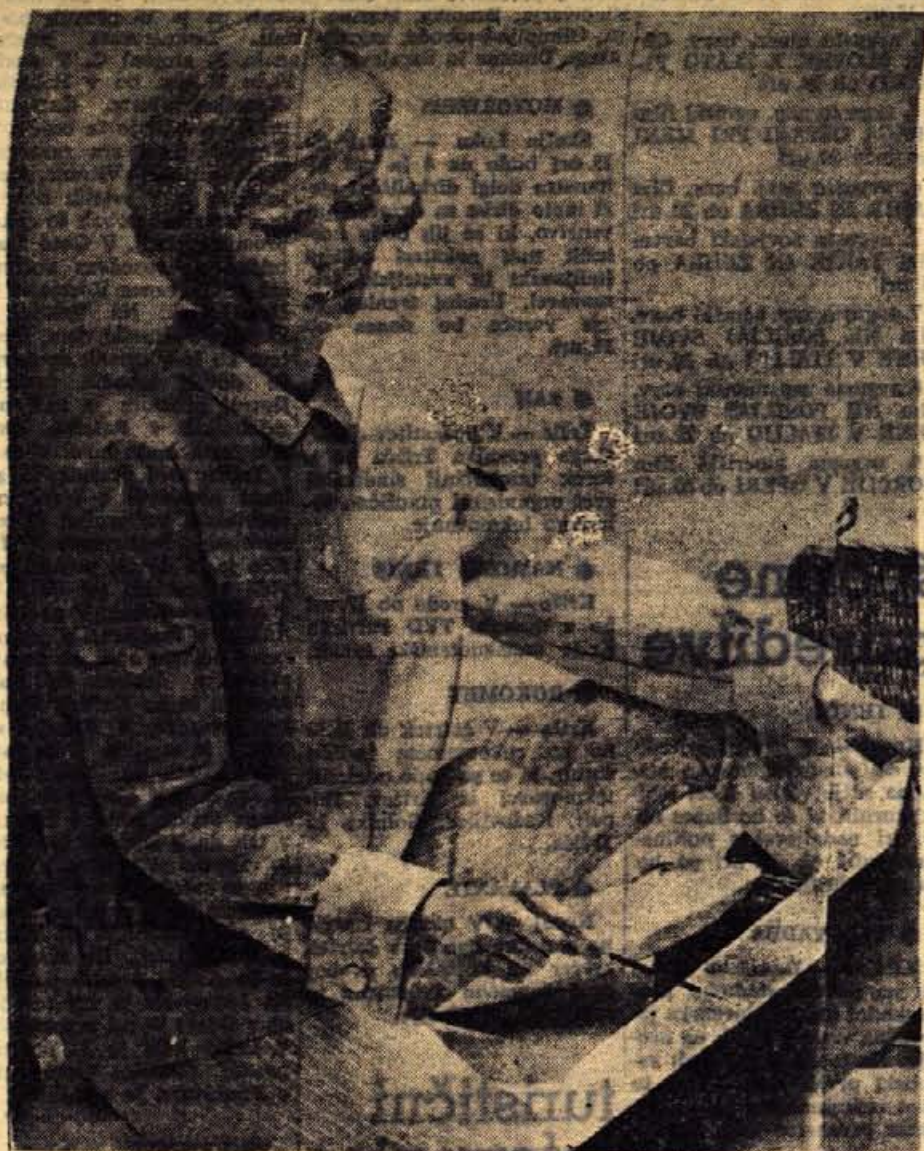

Mali nasveti

● **KAKO ODSTRANIMO SADNE MADEŽE?** — Madež skušajmo čimprej odstraniti. Jagodne madeže odstranimo z raztopino vode in boraksa (na kozarec vode dodamo žlico boraksa). Borovnične madeže namažemo s kislim mlekom, nato pa izplaknemo z mlačno vodo.

● **KAJ MANJKA CVETLICI-LONČNICI,** da kljub zadostni vodi dobiva rumenkaste liste in cvetje prične veneti? — Gotovo korenine niso zdrava. Sadike morate presaditi in odstraniti gnile koreninice. Če pa postanejo samo robovi listja rjavi, je temu gotovo vzrok premočno sonce, zato moramo rastlino postaviti v senco.

● **ŠKROB** — Takoj ko škrob skuhamo, ga pokrijemo s pokrovko ali krpico. S tem preprečujemo tvorjenje smetaneaste kožice, ki pozneje tvori na perilu grudice. Kadar kuhamo škrob, mu dodamo nekaj soli. Likalnik se nam tako ne bo ob likanju lepil ob perilo.

Hlače so mnogim ženam priljubljeno domače oblačilo. Za široko športno bluzo porabite 1.60 m / 140 cm blaga

Mešani kompot

Za take vrste kompotov moramo izbrati tako sadje, da dobimo okusen kompot. Lahko kombiniramo zelo sladko sadje s kislim, sadje slabše barve z močno obarvanim sadjem. Pri kuhanju tega moramo tudi pomisliti na čas kuhanja, ki ga zahteva določena vrsta sadja. Primeren je pri mešanih kompotih način konserviranja z vročim polnjenjem. Pri tem lahko vsako vrsto sadja posamezno skuhamo in ju zmešamo šele po kuhanju.

Mastni madeži

Kaj rado se zgodi, da nam kane na preprogo olje ali kakšna druga maščoba. Mastne madeže takoj popivnajte ali obrišite s svilenim papirjem. Nato podložite mesto s krpo, maščobo pa skušajte odstraniti s trikloretilenom. Pri delu imejte odprto okno, zakaj vdihavanje lo-tega lahko škoduje. S čisto krpo

nato zdrgnite umazano mesto. Poguma ne smete izgubiti. Če vam ob prvem poskusu madež še ni izginil, poskusite še enkrat.

Marelični cmoki

1/4 kg pretlačene skute zmešaj z 2 rumenjaki in s 3 dkg presnega masla. Prilij pol osminke litra kisle smetane, sol in toliko moka, da dobiš rahlo testo. Ugneti ga kakor za vlečeno testo in razvaljaj precej debelo. Nareži kosce, vanje zavij marelice, ki si jim odstranila koščico in kožo ter jih povaljala v sladkorju. Cmoke stresi v posodo z vrelo slano vodo in počasi kuhaj nekako 7 minut. Odcejene zabeli z drobtinami in maslom ali mastjo ter potresi s sladkorjem.

Breskova omaka

Vzemi iz 7 breskev koščice, jih zmečaj v loncu s sladkorjem, vodo in vinom. Nato naredi prižganje kot za druge omake, prideni breskve in tekočino, v kateri so se kuhale, zalij, če je treba, z vinom in vodo ter prideni malo soli in sladkorja.

Recepti

Mlad krompir

Mlad krompir lahko pripravljamo na več načinov in lahko ga serviramo kot glavno jed. Ali veste, da krompir skuhan s kožico ohrani lasti več vitaminov. Vodo, v kateri smo kuhali olupljen krompir, ne bomo vrgli proč, pač pa jo bomo porabili kot taliv k omaki ali juhi.

Krompir z jajci:

1 kg krompirja, sol, poper, paprika, mast, kislá smetana, 4 jajca in peteršilj.

Krompir ostrgajte in ga razrežite na podolgovate koščke. Posolite ga in dodajte nekaj popra in paprike ter muškata. V vroči pečici naj se peče. Po 20 minutah z smetano zmešana jajca pošijte prek krompirja. Nato potresite še s peteršiljem ali brobnjakom in servirajte.

Boginje ljubezni

BB ali CC?

Vsak čas ima svoj tip ženske lepote. Včasih je tudi vsaka dežela imela svoj »ideal ženske« — v današnjem civiliziranem svetu pa teritorialne meje ne pomenijo dosti. Tudi se tip ženske lepote zaradi hitrega življenjskega tempa in zaradi hitrega prilagajanja sodobnega človeka novim okoliščinam spreminja hitreje, kot se je včasih. Oziroma se samo v kratko zgodovino filma in izmerimo razdaljo med Greto Garbo in Brigitte Bardot! Ali imata skupnega sploh še kaj drugega kot to, da sta istega spola (čeprav je videti ob BB Greta skoraj brezspolna)?

Občinstvo izbira

Mislím, da je ugotavljanje tipa ženske lepote v določenem času na primeru filmskih zvezd upravičeno. Film namreč najpopolneje in najhitreje odraža (obenem pa delno tudi diktira) spremembe v splošnem okusu, in to iz dveh razlogov: ker sega do najširših množic in ker

ličnih tipov žensk: publika pa si izbere tisto, ki v določenem trenutku ustreza njihovim predstavam o »idealni ženski«, in jo povzdigne v »boginjo ljubezni« (1).

BB: čista čutnost?

Zadnja izbranka je bila, to lahko mirno trdimo, BRIGITTE BARDOT. Na prestol se je povzpela, ko je

svet je čist in tak kot prvi trenutki Zemlje. Kakšno moč ima nad njo smrt?«

Lahko bi jo imenovali posvečeno pošast in jo postavili ob von Stroheima, Marlene Dietrich, Bette Davis, Jamesa Deana in Marlona Branda. Polovici publike je idol, druga polovica jo je izobčila. Obenem vzbuja v gledavcu ljubezen in sovraštvo. Pridigarji in šolniki razkrinkavajo in bičajo njeno moralo (njeno zasebno življenje je prepleteno z njenim filmskim likom!), njeni privrženci srdito branijo njeno pravico do ekscentričnosti (čudaštva), kot pač oproščajo škandale genijem.

Film

BB seveda ni samo enostavno posebljenje čutnosti. V resnici je nerazvložljivo komplicirana: nikoli ne veš, ali bo na določeno situacijo reagirala s solzami, jezo, razorožujoče ljubkim nasmehom, opravičilom, zapeljevanjem ali z nasilno osvoboditvijo. Je prikupno razuzdana, toda rahlo izgubljena; prešerna, a ponižna; hkrati hudobna in plemenita; položna muham, ki ne izdajajo samo lahkotne vedrine, ampak tudi zanikanje doslednosti, sorodno obupu; uklonljiva je kot otrok, toda k svojemu cilju gre brez ovinkov kot moški...

Ne mislim se opredeljevati za ali proti takemu tipu ženske kot »idealni ženske« in ocenjevati, kaj pomeni dejstvo, da je BB »na prestolu«.

Brigitte Bardot v Vadimovem filmu »Uzda okoli vratu«

Naj zadostuje ugotovitev: ne glede na to, kakšna BB — vsekakor je točen odraz svojega in našega časa. Vendar pa napravimo korak naprej in se vprašajmo: ali se že mogoče pojavlja nova,

bodoča »boginja ljubezni«

Med vseh filmskih zvezd, ki so se rodile v zadnjih letih, najprej pritegne našo pozornost zaradi svojega hitrega vzpona (preko dvajset filmov v štirih letih) CLAUDIA CARDINALE — CC. In lahko ugotovimo, da je ne le od B do C korak naprej, ampak je tudi od BB do CC precejšen napredek.

Lahko bi celo rekli, da CC nima predhodnice v bližnji filmski preteklosti. Postala je filmski »simbol ženske«, ne da bi se v časopisu pojavila, ena sama zgodbica iz njenega zasebnega življenja. Brez škandalov, brez »sladkega življenja« — in tudi brez »sexy« vlog (z izjemo »Stranpoti«) si je pridobila silno popularnost.

Tudi pri CC je telo važno (Alberto Moravia mu je posvetil celo knjigo), tudi ona je »simbol ženske« — toda ne v takem smislu kot BB. Claudia ni simbol spolnosti kot Brigitte, ampak bi jo lahko imenovali »filmski simbol neveste«. Alberto Moravia jo je v svojem slavnem intervjuju, ki ga je imel z njo za časopis »Esquire«, že imenoval »bodočo boginjo ljubezni« in tako oznanil ne le nadaljnji vzpon njene slave, ampak tudi spremembo (mirno lahko rečemo tudi: napredek) v splošnem pojmovanju ženske lepote, spolnosti in ljubezni v filmu. Po teoriji, ki smo jo uporabili na začetku, pa je ta sprememba nujno tudi odraz časa. Zato je še toliko bolj razveseljiva.

(Končno sodbo o Claudiji Cardinale in o tem, kakšno vlogo bo odigrala in ali je res odraz neklih splošnih težnj razvoja, bo mogoče dati šele čez nekaj let. Toda zdi se mi, da ta posplošitev, čeprav mogoče prezgodnja, ni v bistvu zgrešena).

Dušan Ogrizek

Claudia Cardinale v Fellinijevem filmu »Osem in pol«

njegov komercialni značaj čim točneje prilagajanje okusu občinstva. Seveda film ali konkretnije: prevladujoči tip ženske filmske lepote v določenem obdobju — ni samo rezultat sprememb v okusu publike — ampak filmska industrija s sredstvi reklame tudi sama mogočno vpliva na oblikovanje okusa publike. Pač pa je nedvomno važnejši prvoten vpliv v obratni smeri: publika sprejme ali odkloni določen tip ženske kot »simbol ženske«, kot svojo »boginjo ljubezni«.

Ne zadostuje samo nekaj škandalov, dobra reklama, prijeten obraz in lepo razvito oprasje, da bi neko dekle postalo »simbol ženske« filmski publiki v določenem trenutku. Treba je več: treba je, da je to dekle tako, kot bi si v tem trenutku želele biti njene vrstnice in tako, kakršne bi radi moški, da bi bile ženske, s katerimi se srečujejo v vsakdanjem življenju. Filmski producenti vedno »ponujajo« vrsto raz-

cela generacija deklet prevzela njen »konjski rep« in našobljena usta in ko je generacija fantov začela kupovati njene slike.

Kakšna pa je zadnja »boginja ljubezni«? Njeno bistvo je jasno: to je posebljenje neopoganstva, ki se je rodilo iz razočaranja nad evropsko moralno, politično in versko tradicijo. Težko je to bolje izraziti, kot je storil francoski kritik Michel Mourlet, ko je napisal naslednje vrstice o BB, za katere mu je dal povod prelomni film »In bog je ustvaril žensko«: »Zival. Telo brez duše, toda kakšno telo! Čista čutnost, ženska in igravka, divja. Gola pod svojo bluzo, kipeča kot prezrel sadež. Stvaritev Narave, kot potoki in zvezde. Da se preudiš v kozmos: položi jo na obalo, v mehki pesek in jo zemli. Pleše pod spletom las, človeško božanstvo, plen obseidenosti poželenja. Edini jezik, ki ga razume, je jezik čutne naslade. Toda: kakšen užitek je pogovor z njo! Njegov

»UGRABLJENE SABINKE«, ki so jih Italijani posneli v naši državi, niso seveda nič drugega kot še en (pod) povprečen spektakel naših sosedov. Film je režiral Richard Potier, igravska zasedba pa je vsaj nekoliko privlačna: Roger Moore, Mylene Demongeot, Scilla Gabel, Folco Lulli, Jean Marais, Rossana Schiaffino.

»NA DIVJI ZAHOD« je film odličnega terceta komikov — bratov Marx. Ameriške filmske komedije tridesetih let so se naši publiki že zelo priljubile, njihovo popularnost pa bodo bratje Marx — Groucho, Chico in nemi Harpo prav gotovo še povečali. Film je leta 1940 režiral Edward Buzeli.

Moj Miki

Nekega sončnega dne mi je soseda, ki stanuje nasproti mojih sorodnikov, rekla, naj ji pripeljem koga, ki ima rad pse. Povedala mi je, da ima njena psička Leli dva mladiča in da bi ju rada oddala. Obljubila sem ji, da bom že koga našla.

Ko sem prišla domov, sem takoj vprašala mamico, če bi lahko imela psa. Sprva je nasprotovala, vendar je končno le privolila.

Drugi dan sem odšla k sosedi in dobila lepega, belega psička. Star je bil komaj tri tedne. Teta mi je dala šal, da sem ga vanj zavila, ker je bil dan oblačen in deže-

bivališče. Toda kmalu je začel stopicati po kuhinji in se plašno ozirati po kotih.

Imela sem ga že dva dni, ko sem se spomnila, da še nima imena. Nekdo mi je predlagal, naj bo Dick. Ta predlog sem povedala mamici, toda dejala mi je, da je to ime za velikega psa. Rekla mi je, naj bo raje Miki, ker je tako majhen. Pri tem je tudi ostalo.

V enem tednu je postal čisto domač. Toda vsako dopoldne je bil sam doma. Mamica je bila v službi, jaz pa v šoli. Ko sva se zjutraj odpravljali z doma, je žalostno sedel pri vratih in cvilil, ker je vedel, da bo zopet sam. Tako je mama odločila, da ga daja stran. Najprej tega sploh nisem mogla razumeti, potem pa sem sprevidela, da je tako bolje. Dala sem ga nekim ljudem v Ljutomer.

Večkrat mi pišejo, kako se ima. V nekem pismu so mi med drugim pisali, da se najbolje počuti, kadar se vozi v avtomobilih.

Upam, da mu je dobro, saj je njegova nova lastnica neka starejša in dobra žena.

Alca Breskvar,
6. razred

V »Okovju« v Kamni gorici so v počitnicah zaposlili precej učencev

mlada rast

ven. Zavitega sem položila v torbo tako, da je gledala ven samo majhna, bela glavica.

Ko sem ga prinesla domov, sem ga položila v škatlo, kjer sem mu že prej pripravila udobno ležišče.

Nekaj časa se ni in ni mogel privaditi na svoje novo

Potem sem ji mirno zaupal

V hladnem jutru sem odšel z doma. Oprtal sem torbo, vzel nekaj kruha, dve pasteti in steklenico črne kave. Namenil sem se na Potoško goro. Pot je bila kaj kratkočasna. Ptice so pele v pozdrav svetlemu dnevu. Vso pot sem mislil samo na užitek, ki mi ga je nudila svežina jutra. Lep bo razgled,

sem dejal, zares lep. Pot se je že začela strmo dvigati. Hodil sem hitro. Zagledal sem srno z mladčkom. Približal sem se in opazoval drobno žival, ki se je dobrikala materi. Pozabil sem na vse. Premišljal sem, kako lepa je narava, ki ustvari tako prijazno bitje, kot je ta mala vitka srna. Tudi ona čuti, da

Dogodek s počitnic

Letos sem preživela svoje počitnice v Rovinju, majhnem obmorskem mestecu. Kraj ima zelo lepo lego, zato je tu tudi bolnica za kostno tuberkulozo.

V bližini mesta je v majhnem zalivu sredi borovega

gozda prava graščina, dom nesrečnih bolnikov. Prve dni sem le od daleč gledala streho, ki se je videla izza zelenih borovcev. Vreme pa ni bilo vedno le sončno in kmalu sem se naveličala svoje okočice, tako da sem nekega dopoldne odšla s starši na sprehod.

Pot nas je vodila najprej ob morju, potem pa po gozdu in kmalu smo se znašli tik nad bolnico.

Že od daleč smo slišali čebljanje kot v panju in razlagali smo si, da je to govorenje otrok, saj njihova grla gotovo niso bolna.

Sedaj smo se o tem tudi prepričali. Na terasi so bile postavljene postelje in mi minilo pet minut, ko so nas otroci opazili in pričeli mahati. Najprej z rokami, potem z robci in višek svojega veselja pa je eden izmed

malčkov pokazal s tem, da je potegnil s postelje rjuho in nam z njo odzdravljaj.

Privedili smo jim kar celo zabavo. Mahali smo jim kake pol ure, dokler nas niso roke že pošteno bolele. Pomislila sem, kako srečni bi bili ti otroci, če bi lahko vsaj hodili in odšli domov med svoje domače. Dala bi jim del zdravja, če bi vedela, da jim bo koristilo. Toda njihovo okolje se nikoli ne menja in v zabavo in veselje jim je le, če zagledajo na gozdni poti zadržega človeka.

Toda prišla bo zima, zapihala bo mrzla burja in gotovo bodo ta drobna telesa umaknili v sobe in upadlo jim bo še zadnje upanje, da bi prišli v stik z zunanjim svetom.

Vladka Pogačnik,
Kranj

Vrsta tragedij v še večji tragediji

(Nadaljevanje s 3. strani) kamenja, ki skriva pod seboj nedolžne žrtve. Bilo pa je tudi nekaj takih, ki so po prav neverjetnem naključju ostali živi. Drugo vprašanje je bilo, kako priti do njih. Vešah je bilo to skoraj nemogoče. Nekaj ženski, ki se je oglašala iz globine ruševin, so po cevi pošiljali hrano. Sele s primernimi tehničnimi sredstvi jim je uspelo priti do nje. Takih primerov je še veliko. Lahko bi v nedogled naštevati pretresljive drame, družinske tragedije, ki jih je bilo na vsakem koraku ve-

liko. Lahko bi pripovedovali o človeku, ki je izgubil starše, več sester in bratov, sočustvovali bi s tistim, ki čaka, kaj bo vsak trenutek zvedel ali bral, lahko bi, lahko bi...

Vemo, da nesrečni makedonski ljudje občutijo ponudeno roko, da občutijo milijone ponudnih rok. Iz naših žil je stekla kri za ranjene in ne bo prenehala teči, dokler se ne bo na obzorju porušenega mesta rodilo novo življenje...

TONCI JALEN

Doma nisem rekel niti besedice. Proti večeru pa mi je nekaj prigovarjalo, naj povem. Nisem se več bal mame zaradi izgubljene ure, bilo me je le sram, da ji nisem povedal takoj.

»Veš mami, lepo je bilo, ampak...« Nisem mogel dalje. Zaskrbljeno se je zazrla vame. Potem sem ji povedal po pravici. Razumela me je. Opazil sem njene solze. Bil sem strašno žalosten. Sama mi je kupila tisto lepo uro. Za spomin nanjo, ko mi bo ura tilho merila čas. Da... Zdaj ji je težko, zdaj joka. Najraje bi se vdrl v zemljo.

Objel sem jo. Bila sva srečna. Razumela me je. Nihče me v življenju ne bo tako razumel kot mati.

Brane Tekavec,
8. razred

Za vse pride dan maščevanja

Mimo hiše stopajo vojaki. Na okno udarjajo dežne kaplje, koraki se izgublajo v

Videla sem ježa

Zadnjič sem doma dekleta butare. Pod listjem je nekaj zašumelo. Misliha sem, da je miška. Pobrskala sem s palico po listju in zagledala ježa. Sprva sem se zelo prestrašila. Odskočila sem. Jež pa jo je ubral proti vodi. Če bi videli, kako lepo je plaval! Toda naenkrat ga je zagrabil vrtnec in jež se je prav gotovo potopil. Nisem ga več videla.

Branka Zadnikar,
5. raz. osnovne šole

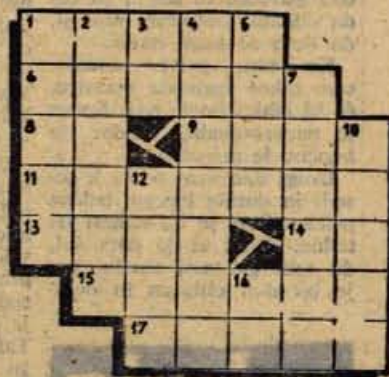
gihu temo. Sedimo v polmraku. Mama pripoveduje: »Bil je prav tak večer, ko smo zvedeli, da so na Jezerskem vrhu zajeli skupno nemških vojakov, ki so hoteli prek meje domov in se izogniti kazni. Proti večeru se je pomikala mimo oken skupina ujetnikov. Slonela sem na vežnih vratih — je pripovedovala mati — ko zagledam med ujetniki moža, ki je aretiral mojega očeta, da so ga poslali v nemško taborišče.«

Kar si želel drugim, skušaj sam — sem si mislila — kajti življenje je pravično.

ELCI VREČEK,
6. raz. osnovne šole
Preddvor

Križanka št. 28

Križanka je magična, zato velja prva številka za opis vodoravno, druga pa za navpično.

1., 1. pol svilena tkanina, 6., 2. okrasni kipec, 8., 3. kazalni zaimek, 9., 12. vojaška utrdba, 11., 4. ljubezensko pesništvo, 13., 5. nekateri, 14., 6. medmet, 15., 7. globača, grapa, 17., 10. možic.

Rešitev križanke št. 27

Vodoravno: 1. program, 8. repri-za, 9. TS, 10. amin, 11. ona, 12. riba, 14. CI, 16. uvodnik, 18. sodarna.

Brez besed

— Kaj vplješ, saj nisi na svojem delovnem mestu!

Odlično, dragi! Kako ti je vendar uspelo popraviti televizor? Tisti mojster se je pa tako mučil.

Ne vtikaj povsod svojega nosu!

Mama, očka ne more odgovoriti, ker ima polna usta!

— Ze zopet sem pozabila plačati električno. Ali mi lahko posočite malo tokal!

Ali hočete, da vam mali odstopi svoje mesto?

Zbolel sem za neko težko boleznijo živčnega izvora in zato me je zdravnik poslal v bolnico na zdravljenje. Jemali so mi kri in mi jo potem zopet dajali, jemali so mi kislino, dajali so mi injekcije — vse sem dobro prestal, zato mi je zdravnik rekel: »Če boste še obiske tako junaško prenašali, vam bom z obema rokama podpisal, da boste uspeli v življenju.«
Po tej izjavi sem z velikim strahom pričakoval prvi obisk.

čil v nočno omarico, pod posteljo in nekaj v pižamo.
Ko so odložili vse vreče in zavojce, so posedli na mojo posteljo in me pričeli spraševati po zdravju:
»Kaj ti dajo jesti?«
»Mleko... juho... kompot... kislno mleko...«
»Kislo mleko?!?!« se začudijo sorodniki.
»Kislo, da, zakaj?«
»Ubogi človek, ti imaš vendar preveč kisline?! To te bo ubilo!« Popravil sem svoj položaj v

»Kaj pa tare tistega v kolu?«
»Razlil se mu je žolč...«
»Zato je tako rumen. Kdaj se mu je to zgodilo?«
»Pretekli torek okrog desetih.«
»Kaj pa tisti poleg njega?«
»Slabo srce ima in rano na želodcu.«
»Ni videti. Srce... Zakaj pa ne leži?«
»Ne sme ležati — zadušil bi se.«
»Kaj pa je tistemu starcu?«
»Ničesar še ne vedo. Pregledujejo ga...«

»Zakaj uboga ženska? On je ubog. On. Visi med življenjem in smrtjo, ona pa bo posedela pri njem pet ali šest minut, potem pa... dekolte, črne nogavice, črne oči, ej...«
»branim kolega bolnika in gledam svojo ženo, ki ima prav tako črne nogavice in črne oči. Ona mi pa ježno zabrusi:
»Kaj pa naj dela? Naj ostane tukaj? Ali pa naj gre bosa domov?«
Nisem ji mogel več odgovoriti, ker so starši prekinili najin razgovor:
»Ali so tisti otroci pod njegovo posteljo njuni?«
»Kako njuni?« pravi veselo stric, »to so vendar moji sinovi!«
Končno so se le pričeli odpravljati. Stric je poiskal sinove pod posteljo mojega soseda — ostali pa so se postavili v vrsto, da bi me za slovo poljubili. Ko so odšli, sem se veselo nasmejaj in rekel zdravniku:
»Zdržal sem! Zdržal sem, tovariš doktor! Podpišite mi!«
On pa me je žalostno pogledal:
»Četrty obisk bo najbolj kritičen. Takrat boste, ali obupali ali...«
Po tretjem obisku so me premestili v bolnico za živčne bolezni. V svoje starše sem metal pomaranče, feferone in žive kokoši.

Obisk pri bolniku

Ko je bila ura točno tri minute čez dve, so planili v sobo moji starši, sorodniki in prijatelji — obloženi z velikimi košarami in zavitki. Bilo jih je dvajset, da ne štejem še štirinajst otrok.
Prinesena darila (10 kg pomaranč, 6 kg limon, 12 kg jabolke, 2 kg grozdja, 2 kg klobas, 3 kg breskev, 3 kozarcev ajvarja, 2 kozarca feferonov, 1 liter slivovke, 2 litra vina, pečenega piščanca in živo kokoš sem natla-

postelji, oni pa so nadaljevali s spraševanjem.
»Kaj še dobiš?«
»Sir...«
To je bilo pa že preveč. Tedaj so sorodniki, ki so sedeli na moji postelji, vsi brez razlike poskočili in zakričali, kot da me ubijajo:
»Sir ti dajejo?!?!«
»Ampak brez soli,« sem izdaviil smrtno preplašen.
To jih je malo pomirilo, zato so začeli znova spraševati.

»Saj se brez tega vidi, kaj mu je — ošpice ima.«
»Kaj pa je tisti z dekoltejem?«
»Nič ji ni.«
»Zakaj se je pa potem zavalila na njegovo posteljo?«
»Prišla je na obisk k tistemu, ki ima slabo srce, pa ne sme sedeti na njegovi postelji, ker bi ga lahko najmanjši pretres ubil.«
»Ali je njegova žena?«
»Da.«
»Uboga ženska!«

MILE POPOSKI